

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . . . 20 кор.
на пів року . . . . . 10 кор.
на чверть року . . . . . 5 кор.
на місяць . . . . . 170 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі число по 16 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділі і руских свят і 1/2 год. поноудин.

Редакція, адміністрація експедиції «Руслана» під ч. і. д. Дембровського (Хорунжини). Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Гуклякці неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звычайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надсланим» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Краєва інспектура шкільна.

(X) Із смертю бл. п. Людвика Дзедзіцького, краєвого інспектора для учительських семинарій і народних шкіл, котрого інспекції підлягала північно-західна область рускої часті Галичини, опорожнилася краєва інспектура шкільна, котрої обсада не може бути байдужною для руского шкільництва і тому заздальгидь хочемо тут висловити свої замітки. Покійник, хоч одержав польське вихованє, а навіть в молодечім віці брав участь в повстаню 1863. р., визначав ся на всіх становищах, які займав (професора, відтак директора львівської женьської семинарії учит., на останку кр. інспектора) великою об'єктивністю і справедливою для рускої народности на полі шкільництва, докладним знанєм справ і незвичайною сумлінністю і точностю у виконуваню своїх обовязків. Тимто тішив ся загальним поважанєм і любовю не лише в польських, але і в руских кругах. Отже не легко буде сьогодні єго заступити і найти відповідну особистість.

Коли в давніших часах було лише двох інспекторів для народних шкіл, навіть уже і в часах, коли війшли в житє перші учительські семинарії, був один інспектор Поляк для західної, а один Русин для східної Галичини. Перегодом число інспектур краєвих помножило ся, так що тепер маємо 5 інспектур для учит. семинарій і народних шкіл; однак хоч лише один має виключно польські округи Краків і західну частину, а другий крім чисто польських округів (Тарнів, Ряшів) також і деякі мішані і рускі, а три інші інспектори мають руску часть Галичини наглядати, то на сих 5 інспектур лише одна обсаджена Русином. Таким способом з помноженєм інспектур краєвих погіршила ся значно пропорція при обсадах в некористь Русинів. Мимоходом зазначити мусимо, що так само стало ся і при помноженю інспектур для середних шкіл (на 5 краєвих інспекторів і шестого гімн. директора приділеного до інспекції навіть рускої гімназії, є лише один рускої народности). Таке поступованє не дасть ся ніякими законними постановами, ані педагогічно-дидактичними зглядами оправдати. Скажуть нам очевидно на се, що при таких обсадах не зважає ся на народність, а лише на кваліфікацію. Але як-раз до нагляданя руских шкіл треба інспектора так кваліфікованого, щоби він попри інші услія конечно вимагані володів також докладно рускою мовою, був ознакнений з руским письменством і літературно-науковим рухом та руским житєм, а се на жаль не про всіх інспекторів, котрим повірені також і рускі школи або бодай наука рускої мови в польських чи німецьких школах, сказати можна. Інспектор бо повинен не лише наглядати, контролювати і прислухувати ся учителям, але він нераз повинен сам обняти науку, поправити і напровадити учителя, а коли не володіє поправно рускою мовою, компромітує ся в очах учи-

телів і молодіжи. Так річ має ся з директором, приділеним до Ради шк. кр., котрому повірено інспекцію рускої гімназії в Тернополі, мимо кваліфікації, виставленої єму з рускої мови в Кракові!

Коли отже небавом імовірно кр. Рада шк. приступить до обсади опорожненої інспектури, повинна би направити хоч в часті зовсім звихнену рівновагу в обсадах інспектур, бож і між рускими професорами і директорами найде відповідних кандидатів, бо за сим промовляє і число руских народних шкіл в Галичині. Вишукване кандидатів, котрі хочби навіть виднали собі на папері краківську кваліфікацію з рускої мови, як се останніми часами війшло в звычай, не принесе добра шкільництву, остане все несправедливою супроти рускої народности і руского шкільництва, а сего повинна вистерігати ся кр. Рада шкільна. Маємо надію, що Є. Е. намісник схоче і тут зазначити справедливість в поступованю супроти рускої народности.

Вплив Русинів на шкільництво в краю.

Запоручене основними законами право संबідного розвою і виховуваня своїх дітей для свого народу, в своїй вірі і в своїй мові, старав ся кожний нарід Долитавщини перевести в діло і забезпечив собі вплив, котрий виконує старанно а навіть запобігливо через участь в законодатних і автономічних тілах, та скажимо, на пів автономічних урядах, під котрих надзором остає шкільництво.

Сей вплив є так оправданий і природний, що оспорити ся не дасть ся, а з другої сторони годї навіть пояснити собі байдужність якогось народу, котрий би не встоював ся за сими природними правами, котрих утрата рівняє ся повільному поневоленю, за котрим слідує винародовлюванє.

Нім вискажемо, який вплив мають Русини в вихованю свого народу і о скільки користають з запоручених прав, мусимо задержати ся над виказанєм впливу церкви і народу і як ми єго з нашого становища понимаємо.

Церква, котра від прийнятя поодинокими народами Європи віри християнської занимала ся просьвітою народів і витворені школи удержувала, задержала і нині вплив на шкільництво, хотяй в зміненій формі.

Від часу реформ шкільництва перейшло вихованє спід власти церкви під надзир правительств а відтак і народів. Не будемо застановляти ся над фазами переходу впливів з одної власти на другу, та як уложили ся они в других державах, а пригляньмо ся лише, які они суть під теперішню хвилю у нас в Долитавщині а особливо в Галичині.

Під впливом народу розуміємо, що наука в школах відбуває ся в мові даного народу, молодіж пізнає бувальщину свого народу, учить ся єго любити, поважати і виховує ся для добра єго, та продовжує єго житє, істнованє. А що в склад Долитавщини входять різні народи, а они всі становлять одну державну цілість, тож цілком оправданий є вплив правительства, аби народи, що під покровом своєї держави мають

забезпечену можливість розвою пізнали, се добро научили ся єго цінити та дбали про єго скріпленє і могучість.

З сего випливає, що в краях Долитавщини під теперішню пору мають вплив на шкільництво три чинники а се: правительство, церква і нарід.

Вплив церкви і народу у Русинів суть так сильно сполучені, що майже трудно розрізнити, де розпочинає ся або кінчить ся один, а зачинає ся другий, з чого випливає, що ослаблючи вплив одного з них, ослаблюємо тим самим і другий. Русин від віків уживав рускої мови, в ній відмовляє щоденні молитви, співав коляди та другі побожні пісні, тож як довго уживав він рускої мови, котрої звуки чує рівнож в співках і в молитвах в церкві, так довго уважав єю церкву своєю. Як довго не научив ся своєї мови маловажити, повевірати нею, так довго держить ся свого святаго обряду, він є єму милий вже навіть по зверхній формі і держить ся єго.

Вицпляймо знов на відворот поволи в дитину байдужність до єго рідної мови, котрою говорять єго родичі, вкажимо на другу навіть сперіднену яко на вєспу, не виучуємо в часі єго шкільного вихованя молитов та співів в єго рідній мові, а побачимо, що за сим слідує рівнодушність до свого обряду, звязь народу з своєю церквою поволи слабе. Ще де населенє є однопільно руске, або переважаюче, там вплив сей, хотяй поволенки ділає, однак не є видний. Якжеж инакше дієсь там, де населенє є менше густе, де відпорність є замала, де противні чинники вспомагають ся взаємно?

Подібно має ся річ з підриванєм звязи церкви з народом. Ослабляймо у народу вплив церкви, вицпляймо рівнодушність до свого святаго обряду, тим самим ослабляємо один з сих чинників, що держить сей нарід. Стаєсь тоді місцеве населенє менше відпорне, рівнодушне до своєї церкви, а тим самим приступнійше до винародовлення, до легковаженя нетілько свого обряду а також своєї мови, за чим іде нетілько залишенє свого обряду, але також своєї мови, свого народу.

У других народів, у котрих свідомість національна є розбуджена, а церква не злучилась так кріпкими звенами з народом і на відворот вплив сей хотяй дуже важний, однак не є так великий і розрив не викликає так відємних наслідків, як се є у Русинів.

Скоро два ті чинники мають так великий вплив і майже нерозривно є з собою сполучені тож випливає з сего, що оба они повинні вспомагати ся і один чинник, коли бачить, що вплив другого зменшавсь, повинен виступити в обороні єго, бо залишаючи се, наносить сам собі непростиму шкоду.

Пригляньмося тепер, який вплив мають оба ті чинники нарід і церква на управу шкільництва в Галичині.

Церкві забезпечили устами вплив на шкільництво в всіх краях Долитавщини, тож і руско-кат. церква висилає своїх відпоручників до всіх властей шкільних порівно з другим обрядом латинським і вірою жидівською. Репрезентант церкви є в раді шкільній місцевій, окружній, краєвій і яко вірилісти в законодатнім тілі, сойма краєвим.

Русини, яко нарід, можуть ще в нинішних часах мати вплив в раді шкільній місцевій, о скільки она не є збірною для кількох сіл, або не

прилучена до місточка, хотів вплив її є тепер значно обмежений.

Ради шкільної округки, се на пів автономічні влади. Правительство виконує в них свій надзів через старосту, котрий яко начальник повіта є заразом председателем ради шкільної округки, а урядником, через котрого держава виконує надзів і веденє шкільництва народного саїнспектор округний. Оба єї урядники се органи правительства, се властиво есенция надзору шкільництва в справах чисто фахових, однак побіч тих виступає тіло автономічне, котре більшостию голосів рішає всі важні справи повіта, надає наче п'ятно цілому шкільництву, а навіть ухваляє собі мову, в якій урядувати має.

Се нби пів автономічне тіло під проводом старости і при помочи фахового референта, інспектора шкільного округного, яко правительственного урядника складаєсь з репрезентантів церкви, як у нас обряду латинського, грецького, віри жидівської, котрих визначають консисторія і віроісповідні громади, 2—3 репрезентантів стану учительського в часті вибраних тілами учительськими а в часті десигнованих ц. к. радою шкільною краювою, 2 репрезентантів ради повітової і 1-ого міських громад.

Устава заporučає вправді населеню повіта через своїх відпоручників, а тим самим і Русинам, вплив на веденє шкільництва народного, однак в дійсности сталось оно так, що більшість населеня східної Галичини через невідповідні ординації виборчі в многих повітах обмежена є лишень на відоручника церкви, котрий своєю обставино є одиноким представителем церкви і Русинів. Що так є, досить переглянути склад рад округних, а побачимо, що Русини яко більшість населеня позбавлені є навіть природного права впливу на вихованє своїх дітей. Приймім, що люди є все людьми, миліше у кожного буває своє, чим чуже другого, а любов правди і справедливости є рідка, особливо в нині так сильно розвиненій агресивности супроти Русинів, тож єї є позбавлені навіть спроможности оборони, а декуда навіть свідомости сего, що десь для їх вихованя, для їх шкільництва.

З сего випливають численні наслідки, котрі відбивають ся на розвою народу і церкви.

(Конець буде.)

Політичний перегляд.

Дальматинські Сербі відбули перед кількома днями бурливі збори в Спліті. Раджево так горячо над згодою Сербів з Хорватами. До виділу, який має заняти ся уложенєм зглядно ревізією програми, увійшли як президент др. Пулєчі, віцепрезидент др. Десніца, як

секретар редактор Фабріє та ще шість членів. Головні засади програми є такі: Сербске сторонництво стоїть на народнім ґрунті і готове витягнути з того як найдалше ідучі конвенції, дотично квестії злуки з Хорвацією, о скільки се годить ся з сербскою народною ідеєю. На разі сторонництво ще не заявляє ся за злукою з Хорвацією і Славонією. З усіма Славянами в державі сторонництво бажає удержувати добрі відносини і підпомагати їх в борбі за народні ідеали. Супроти борби на балканськім півострові сторонництво буде держати ся засади: Балкан для балканських народів. Збори ухвалили таку програму і уповновластили виділу до веденя переговорів з Хорватами в справі злуки. Се є найважнійшим відай вислідом зборів і може становити зворотку точку в теперішній ситуації, бо Сербі приймають руку, яку подає їм хорватський нарід до згоди, по стільки літах борби і спорів.

Клопоти Туреччини більшають з кожним днем. Вправді російська фльота уступила спід Царгорода, але она причинила ся до розширеня ворохобії в сторонах, де єї доси не було: над Чорним морем. Як-раз того дня, коли російська фльота станула коло Інадії, навали ворохобники на чотири грецькі села та на місцевости Василіко і Інадію, де ще російські війська були на суші. Мала турецька залоза, що виступила проти ворохобників, більше не вернула, а кількох жандармів також згнуло. Ворохобники мали на собі уніформи і були військово зорганізовані. Ся подія кидає досить ярке світло на становище Росії супротив ворохобії на Балкані. Що немало робили та роблять і велікі консулі російські, щоби не допустити до успокоєня, се річ певна; чи то робить їх особиста бута, чи з хори уложений план, се річ меншої ваги. В Царгороді розповідають собі тепер про таку сцену на улиці межі Різа-пашою, а консулом Мандельштамом. Різа-паша приступив до консула і відозвав ся до него французьки: *Mon chère ami!* (Мій любий друже), а Мандельштам відповів єму на то: *Pardons!* Ми не приятелі! Генеральний інспектор Гільмі-паша в Моностири мусів внести жалобу аж до російського амбасадора в Царгороді на консула Мандельштама, котрий з набитим револьвером в руці входить до єго комнати. Се чей досить характеризує становище Росії на Балкані.

Однак і самі Турки доливають оливи до огня. Коли мимо двократного убийства російських консулів, телеграми доносять тепер про убийство американського, то можна собі представити, який настрій панує між Турками супротив чужих держав. В виду того не диво, що всякі призначеня реформ не находять абсолютно віри у тамошних християн, а їх повстанє звертає ся навіть з ненавистію супротив без-

дільних держав і європейські залізничні поїзди вивертають та висаджують у воздух.

— **ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ.** При зміні місяця просимо наших Вп. Передплатників о скорє відновленє передплати. зглядно о вирівнанє залегlostий, та о приєднуванє нам нових передплатників.

Новим передплатникам вишлемо даром, о скільки запас вистанє, всі попередні числа з фейлетоном «Записки лікаря».

На грошевих переказах просимо дуже чітко виписувати адресу: «Адміністрація часопису Руслан».

НОВИНИ.

— **Календар.** В неділю: руско-кат. Мирона; рим.-кат. Рожи з Ліми. — В понеділок: руско-кат. Фльора і Лавра; рим.-кат. Августина. — Ві вторник: руско-кат. Андрея, Теклі; рим.-кат. Егідія.

— **Вписи до дівочої школи віділової у Львові** будуть відбувати ся дня 10. і 11. вересня.

— **Народна Канцелярія** просить Вп. оо. парохів, аби поінформували людей, що схотять ще поїхати на осінні зарібки до Німеччини, що кожда партія мусить числати найменше 10 люда і що в кожній партії мусить бути щонайменше пята часть жінок. Партій робітничих без жінок не буде зовсім приймати ся.

— **Наслєдом депутації руских послів** у намісника і краевого маршалка жадає краєвий виділ, аби всі повітові ради у східній Галичій до трех днів прислали виказ шкід зроблених градом в поодиноких повітах.

— **З Бережан.** Філія Руского Товариства педагогічного в Бережанах поминєє пам'ять LX. роковин смерті Маркіяна Шашкевича концерт, що відбуде ся в четвер дня 3. вересня с. р. в салі «Народного Дому» з отсею програмою: I. Вступне слово. II. Франко-Сичинський: «Пісєнє моє» хор мішаний. III. Деклямація. IV. Beriot: *Air variè*, вр. 12. сольо скрипкове в супр. фортепяну. V. Відчит про значінє М. Шашкевича в літературі. VI. «Настоящі», комедія в I актї О. Бобикевича. VII. Вахнянин: «Ой ішли слави заповорожі». — Початок о 8½ год. вечер. Ціни місць: Крісла I-рядні 2 К, II-рядні 1 К 40 сот., партер 80 сот., для шп. студентів і підофіцирів 50 сот., для селян і міщан 20 сот. По вечерниці відбуде ся комерс з товарискими забавами. Білєти замовляти можна у торговлі Вп. Юзичинського, а в дни концерту від 8. год. при касі.

— **Всі П. Т. крамарів і управителів** крамниць брацтв церковних, громадських, читальних і інших прошу в їх власнім інтересі загальної крамничої торговлі подати мені по можности як найскорше кореспонденткою своєю адресу, т. є. імя і назвико, місцевість, а також загальну квоту, на яку продали товарів за цілий 1902 р. Коли крамницю засновано в р. 1902, то прошу подати загальну квоту, на яку спродано товарів від того дня в котрім відкрито крамницю, до 31. грудня 1902 р. При крамницях, заснованих в 1903 р., прошу, о поданє тої квоти за час від

ЗАПИСКИ ЛІКАРЯ.

Переклала Маруся Полтавка.

Др. Пюш вціпив на живіт хорому, що лежав в *Hôpital du Midi*, виділи твердого болячка сифілітика. Вціпленє не удалось. Через 3 тиждні др. Пюш вціпив своєму хорому виділини другого сифілітика. На сей раз проба повелась: хорий дістав сифіліс.¹⁾

Щоб розяснити питанє, чи заражає ся сифілісом чоловік, що вже раз перебув його, проф. Відаль де Кассі зробив таку пробу:

«М. 37 літ, з Росії. Перебув сифіліс, вступив до шпиталю з поражєнем долішних кінчн (ніг); ранше працював у гарбарні, опісля був сторожом. Хорий став видужувати, але забавив лишитись ще якийсь час у шпиталі, поки не одержить місця рядової служби. В січні 1852-го року йому поставлено по маленькій мушці на кожде бедро в наслідок бездільности мочевого міхура; коли знято шкірку, рани перевязано шарпією намоченою ропою, знятою з слизистих прищів, на які тернів другий хорий. Але се вціпленє не мало ніяких наслідків. Я рішив ся опісля повто-

рити сю пробу. Дня 13. цвітня 1852-го року, коли хорий почав жалити ся на трудність ди- ханя, йому поставлено мушки на верхній части рук, які перевязано шарпією, намоченою ропою слизистих прищів другого хорого. Дня 15-го цвітня рана на кожній руці покрилась сірватою болоюкою, ропленє було дуже обильне і відражаючого запаху; на сі рани наложено знов шарпію, намочену тою самою ропою і т. п.¹⁾

Відаль дуже невдоволенний уражливостию учених які не рішають ся на подібні проби. «На лихо каже він: — найспосібнійші з сифілідоль- гів, які після своєї льогіки і привычки до клі- нічних спостережень могли би принести вели- чезну користь, вважають проби средством не- моральним і нехтують ними.²⁾

Чи заразливий сифіліс в треторядному пе- ріоді? Більшість проб вказує на незаразливість, Діде вціплював без вислідку здоровим людам кров сифілітиків в треторядному періоді.³⁾ Фін- гер перевів більше як 30 негативних вціплю- вань виділанми гумакових боляків і запалєня окістної «десятьом здоровим, несифілітичним особам.⁴⁾

¹⁾ Проф. А. Відаль. «О венерических болѣзнях» перекл. з франц. СПб. 1857. стор. 560—61.

²⁾ Ibid. стор. 31.

³⁾ Gay Med. de Paris 1846. Цит. після Лявсєро «Ученіє о сифилисѣ», стор. 607.

⁴⁾ E. Tinger. Die Syphilis und die vener. Krankheiten. Wien 1896 p. 7.

Цілий ряд проб переведено ріжними дослі- дниками на тему питання, чи заразливий в дру- горяднім періоді сифіліса велікі нормальні і па- тологічні, але не специфічні виділини хорого. Так Бассє вціплював гонорройну ропу, взяту з сифілітика, на шкіру здорового чоловікови і мав негативний вислід¹⁾. Проф. В. М. Тарнов- ському більше пощастило. «Зимою 1863. року в калінінськім шпиталю — оповідає він — пі- сля (!) проб мені вдалось вціпити жінці, яка мала борздавковаті нарости і ніколи не терпіла на сифіліс, злизисто-ропні виділини другої хорої (сифілітички). Розвинув ся характеристичний сифіліс²⁾. В тім самім калінінськім шпиталю проф. Тарновський зробив ряд проб, щоб прові- ряти твердженє Кіллєра, що на ненарушеній алізевій болоні мягкой боляк не ирїямєсь. «Мало того — пише професор — протягом ми- нулого 1868—1869. шкільного року я зважив ся зробити ту саму пробу з виділинами твердого шанкра і наслідкових проявів сифіліса. Двом хорим жінкам, які не терпіли ніколи на сифіліс і не мали в піхві і зверхних полових органах ніяких ранок, введено в піхву одній — виділини твердого шанкра, другій — слизистих борода- вок. Сифіліс не вивязав ся³⁾. Той самий проф. Тарновський, пробуючи охоронний плин Лянгле-

¹⁾ Промова Роля на Ліонському конгресі 1864. р. Gaz. hebdomad. 1864. p. 706.

²⁾ В. М. Тарновський. «Курс венериче- скихъ болѣзней». С. П. Б. 1870. стор. 67.

³⁾ Ibid. стор. 64.

¹⁾ Henri Lee «Hunterian lectures on syphi- tis.» The Lancet, 1875. vol. II p. 122.

основаня по день нинішній. При тім прошу Всец. оо. душпастирів, учителів і всіх свідомих людей в тих громадах, в котрих знаходять ся крамниці, звернути увагу крамарів на се мое оповіщення і вилити на них, щоби в інтересі крамничої торгівлі прислали мені то, о що я їх висше прошу. — *Іван Бачинський* у Львові, ривок 10.

— **Із Станиславова.** В бурсі філії Руского Товариства педагогічного в Станиславові найде ще приміщенє 10 учеників шкіл середних за оплатою 16 К. місячно. Поданя належать вносити сейчас на руки проф. гімн. п. Рибчука ул. Коперника ч. 17. — Від Виділу філії Руского Товариства педагогічного в Станиславові: *Пр. Рибчук, о. Ер. Бородайкевич.*

— **З Самбора** пишуть нам: Великий фестин з лотерією фантовою в користь Бурси св. Володимира В. в Самборі відбуде ся дня 6. н. ст. вересня с. в в неділю о 3-ій год. з полудня в місткмі огороді. Вступ 20 с. Вечером забава з танцями в сали Букетинського. Вступ 1 К від особи; стрій домашній. Місцеву і замісцеву П. Т. Публику запрашаємо, отсам до численної участі. Осібних запрошень не висилає ся. В разі непогоди фестин в сліду ючу неділю, однак забава відбуде ся невідклично. — *Комітет.*

— **Жидівська безличність.** В навечере і в день торжества Успеня Пресв. Богородиці відбували ся, як що року, в Успенській церкві у Львові торжественні богослуженя як в храмові дни, на які відїзять ся з околиці сотки вірних. Сю нагоду вихиснували жидівські снелюнки при ул. Рускій і підчас відїзду в церкві устроюють дійсні оргії в реставраціях. Так приміром коли вчера обїд процес ональний виходив з церкви, напротив в шинку Бурака жидівська музика різала польку «Рах, цях, цях», аж шиби дрожали. — Чи власти сему не в силі зарадити? — чейже не жиемо в Палестині під жидівським панованєм?

— **Личні вісти.** Віцепрезидент кр. ради шкільної др. Плажек повернув з відпустки до Львова і обняв урядованє. — Квестуру на львівськмім університеті задля недуги п. Ардана, обняв тимчасово п. Сендзімір.

— **З Рави рускої** доносять нам, що вечерніш в честь Шевченка устроєні дня 23. с. м. заходом академічної гімназійної молодіжи випали дуже добре під кожним зглядом. Реміза огневої сторожи, де відбували ся вечерніш, не могла помістити всеї публіки.

— **З Сяніччини.** Вибори до повітової ради в Сяноці відбудуть ся: дня 12. жовтня с. р. з групи сільських громад (12 членів); 15. жовтня з групи міських громад (8 членів); 16. жовтня з групи більшої посілости (6 членів).

— **Вісти з Буковини.** Цісар іменував приватного доцента д-ра Василя Тарнавського, надзвичайним професором св. письма і екзегези старого завіта на гр.-ор. виділі богословськмім університету в Чернівцях.

При доповнячій виборі посла соймового з сучасного округа вибрано послом д-ра Авреля Ончула 53-ма голосами, проти Бленди, який одержав 37 голосів.

— **Нещасливі пригоди.** «Буковина» доносить: Дня 10. с. м. артист-маляр Ярослав Петрак застрілив в Жабю гудула Данила Байорака, що в нетверезім стані повертав домів і наткнувши

ся на колибу, в котрій мешкав Петрак, став єї розбирати. Зірвавши ся зі сну, Петрак в першій хвили думав, що то розбишаки добирають ся до єго квартири, став страшно кричати, а відтак вхопив револьвер, і по трикратнім стрілі за утікаючим гудулом положив єго на місці трупом.

— В Бродях знова затроїла ся грибами ціла родина Пакушевських: муж, жінка, теща, дві доньки і 4 сини лежать в шпитали дожидаючи смерти, а двоє наймолодших дїтїй померло. Пакушевський був агентом тов-а обезп. «Гізеля», і переходячи оводі через ліс, назбирав грибів, які жінка єго зварила на вечеру. Другого дня ціла родина занедужала, але лікарів покликано аж третого дня, коли отруя розійшла ся по цілім тілі. — Справді дивно, що люди навіть інтелігентні так легкодушно споживають гриби, і нема тижня, аби не прийшло ся нотувати затроєня грибами. Передовсім в нинішній порі, коли по дощах в лісах аж роїть ся від грибів, повинно ся звертати бачну увагу, чи даний гриб є нешкідливий чи отруйний, тим більше, що багато з них після зверхного вигляду дуже до себе подібні. Отруйного гриба пізнати по немилім запаху, а по розломаню такий гриб синіє або виділяє молочко. Але навіть ідомі гриби несвіжі часом навіть один день по зірваню стають їдовитими і дуже небезпечними для людского здорovia. Затроєня грибами проявляє ся часом сейчас, або в день, два дни пізнійше. Прояви недуги є: нудкість і ослабленє, бліде лице, зимний піт, холодні кінчини, тіло трясє ся, заворот голови млавить, рвоти і бігунка, вкінці одур і корчі. В виданій тов-ом «Просвіта» книжкї «Перша поміч в наглих випадках» радить автор отсі средства проти затроєня грибами: тайн (гарбик, ложчку на 1/2 літра води), або міцна чорна кава, чай, відвар з дубової або вербової кори; викликати штучні рвоти; зливати зимною водою, штучне віддиханє. Поміч лікарєка однак потрібна при тім як найскорша.

— **На міжпарляментарну конференцію мирову,** що має відбутися у Відні від 7. до 9. вересня с. р., зголосило ся досі 514 парламентаристів. Після держав возьме отже участь в тій конференції: 133 Італійців, 70 Французів, 50 Румунів, 46 Німців, 42 Бельгійців, 45 Австрійців, 35 Мадярів, 25 Англіїців, 20 Португальців, 15 Швайцарів, 10 Голяндців, 11 Данців, 7 Норвежців, 4 Шведів і 1 Американец. З Сербії і Болгарії не зголосив ся ніхто.

— **Американська качка.** Американці випускають до Європи періодично качки з мільонами спадками по якихсь померших Европейцях, котрі ніколи не жили. До таких спадків мають велике щастє Поляки і польські жиди. Минулого року мав лишити кількадесят мільонів спадку якийсь жид з західної Галичини, що вихрестив ся в Америці і став там архієпископом. Показало ся опісля, що спадок вносил мільони «нуль», а не доларів. Перед місяцем знова вийшов на яву спадок 65 міль. доларів по якимсь Боньча Рутковскім, що помер в Америці. Кандидатів до спадку, як все так і тепер, не бракло. Ріжні своїки і крєвні Рутковського, прямої і кривної лінії, нарobili коштів у адвокатів, аби одержати жменю доларів, аж ту доносять, що се була американська качка!

— **Переписка Адміністрації.** *ВПр. о. Юр. Чуб. в Буд.* Прислани дня 18/7 с. р. 10+2 К вписано на рахунок передплати, а по 1 К передано «Комареві» і «Дзвінкові». — *ВП. Евген Мандишев-*

ский. Вашої заяви не помістимо, а прислани нам (в Перемишля) 2 К вишлемо Вам до Тернополя дня 1/9 с. р., бо не знаємо теперішньої Вашої адреси.

Пам'ятаймо на Товариство зпозомоги церков імени св. Петра у св. Юра у Львові і вступаймо громадно в єго члени. — Членська вкладка вноситься: 1 К від особи а 5 К від церкви, громади, брацтва, товариства і т. п. річно і 1 К вписового одноразово.

Посмертні оповістки.

— **О. Петро Вітошинський,** священник-ювілят, почетний крилошанин, декан і парох в Волчі долішній, старосольського деканата, упокоїв ся дня 27. с. м. в 85. році життя, а в 60. році священства. В. в. п.!

Наука, штука, література.

— **Учитель ч. 16,** з 20. серпня 1903. Зміст: Який має бути обєм науки рахунків на науці доповняючій? — З яви нашого шкільного письменства. — Курс вакаційний в Буї. — Народа буковинських учителів. — Народне шкільництво в Австрії. — З руских гімназій. — Всячина.

— **Дзвінок чч. 15. і 16.** з 20. серпня 1903. містить: А все ізза пилочки. — Для ляльки. — Істория куска хліба — Золоті слова. — Вакаційні пригоди. — Слезі. — Живі діаманти. — Марш руских дїтїй. — Мала іскра. — Поклик. — Корнїло Устиянович (з портретом). — Казка про рицаря з бочівкою. — Як вибирають папу? — Праця і забава. — До сих чисел доданий 9. аркуш повісти «Збиточник Гумфрі».

Телеграми

з дня 28. серпня.

Відень. Вчєра покінчив наради ІХ міжнародний зїзд геологів. Сліду ючий зїзд відбуде ся в Мексикі.

Льондон. Тутешним дневникам доносять, що цар Микола з жєною поїде вперед до Дармштаду, де перебуде три тижні. Зїдтам виїде до Риму, а з поворотом до Росії вступить до Відня відвідати цєсаря.

Відень. Заряд орієнтальної залїзниці одержав вість, що македонські ворохобники висадили у воздух поїзд коло місцевости Кузлєлі Бургас. Шість осіб згинуло, 15 є тяжко ранених, а 18 осіб легко ранених.

Льондон. З Вашингтона доносять, що американський амбасадор з Царгороду повідомив своє правительство, що в Байрутї (в Сирії) Турки убили віцеконсуля Союзних Держав.

з дня 29. серпня.

Гмунден. Іспанська королева-мати, Марія

бера, зробив, між иншим, дві сліду ючі проби: «Виділини твердого шанкра в однім случаю і мокрих слизистих бородавок в другому, я положив на плече здорового чоловіка, де поперед ланцетом стер шкіру. Заразливу матерію лишено на обнаженному місці від пати до десяти мінут, почім натерто се місце охоронним плинном. В обох випадках не було сифілітичних проявів¹⁾».

Весною 1897-го року проф. Тарновський покинув за вислугою літ катедру Военно медичної Академії. Його прощальний виклад був присвячений... лікарській етиці. Видимо, в сїм викладі професор висловив дуже піднеслі і благородні гадки: молодіж устроїла йому гучну овацію.

Чи можливо переціпати сифіліс виділинами м'якого боляка сифілітика? Розв'язати се питанє дорогою експерименту пробував доцент (тепер професор казанського університета) А. Г. Ге. «Пробу зроблено над жінкою, слабою на норвжжську проказу, яка ніколи не була хора на сифіліс і згодила ся (sic!) на пробу». Вислід був негативний²⁾. Негативний вислід дали також чотирі вціпленя Рігєра, переведені ним в клініці

проф. Рінекера³⁾. Успішними були проби проф. Біденкана... Впрочім вибачайте, проб Біденкан не робив; йому став у пригоді один з тих чарівних «злетів обставин», які в буденнім життю цілком неправдоподібні, але які в сифілідології, як ми вже знаємо, іноді лучають ся.

«Перший випадок. Дівчина, принята до шпиталу 9-го жовтня 1862. р. з ропними оплавами піхви і мочової цївки з пустоти вціпила собі голкою шанкровку Ідї із штучних боляків одної хори, яка була в сифілітичнім ліченю. Витворили ся два боляки, які не були супроводжені коветитуціональним сифілісом».

«Другий випадок. Дівчина з виприском на передрамени, яка однак не мала венеричних недуг, вціпила собі з шалу, подібно як попередна хора, 18 (вісімнадцять!) шанкрів; до них долучилось ще 12 инших від пробних вціпленя ропою, взятою з первістно виобразованих бородавок, бо причина їх появи зразу не була звістна. Хора дістала сифіліс³⁾. Щоби розв'язати питанє, чи заразливе молоко жінок, слабих на сифіліс, Падова вціпив чотиром здоровим мамкам молоко, взяте від сифілітичок. Вислід у всіх випадках був негативний³⁾. Тим самим питанєм

займав ся др. Р. Фосе. Він вціпив в калінінськмім шпиталю молоко сифілітички трем проституткам, які згодились на пробу».

Проба перша. Палажка А-ва, віку тринацять літ, селянка новгородської губернії мала сифіліс, вилічилась. Дня 25-го вересня 1875 року, втрискнує її у спину молоко сифілітички. Повстав лише налив величини «невеликого кулака».

Проба друга. Наталка К-ва 15 літ з роду, проституцією почала займатись недавно. Вступила до шпиталу з запалєнем цївки мочової і піхви. Втрискнує молоко сифілітички. Без висліду.

Проба третя. Любов Ю-н 16 літ, проститутка. Вступила до шпиталу з запалєнем мочової цївки; сифіліса ніколи не мала. Дня 27. вересня її втрискнує під лїву лопатку повну шприцку Праваца молока сифілітички. Дівчина дістала сифіліс.

Др. Фосе, як і проф. Ге, впевняє, що його жертви згодились на пробу. Щож се, насмїшка? Найстаршій дівчинї було лише шіснацять літ. Коли навіть й справді вони згодились, то чи знали сї діти, на що вони згоджувались, і чи можна було придавати яке небудь значінє їх згодї?

(Дальше буде).

¹⁾ Е. Лансеро. «Ученіє о сифилисѣ» перекл. під редакцією проф. В. М. Тарновського. СПб. 1875. стор. 669. увага редактора.

²⁾ Дневникъ Казанскаго Общества врачей, 1881 стор. 12.

³⁾ Гляди Baumler «Сифилисѣ» в «Руков. къ частной патол. и терапіи» Цимсена, Т. III, частина I. Харків 1886. стор. 84.

²⁾ Ibid.

³⁾ Лансеро.

Христини, прибула ту вчора з дочкою інфанткою Марією Тересою і архиєпископом Євгеном.

Триєст. Італійського короля перебуваючого в Тревізо привітає з поручення імператора польний маршалок Штайнінгер.

Будапешт. Спир межі австрійським а угорським правительством в цукровій справі усунено в сей спосіб, що оба правительства згодили ся, аби від 1. вересня с. р. збирати 350 К такси від цукру перевезеного з одної частини монархії до другої. Сей закон має опісля перейти в обох парламентах.

Білгород. З Софії доносять, що на кн. Фердинанда упрямоно замах. Під княжою палатою викрито хідник, довгий 30 метрів, в яким були заложені динамітові міни. Поліція пильно стежить за шляхом, аби при повороті князя до Болгарії не зроблено на него замаху.

Царгород. Російський посол Зіновев зажадав іменем Росії, аби Порта оголосила у всіх турецьких часописах вирок виданий на убийників консула Ростовського.

Відозва.

Десять літ минуло, як в селі Мишлятичах, повіта і деканата мостиского, згоріла матерна церква. Узбираючи троха гроша в дорозі складок, приготували ми 141.000 штук цегли на тоту ціль, розпоряджаємо ще капіталом 4.000 К готівкою разом з датками конкурентними. З днем 2. вересня с. м. приступаємо в імя Боже до єї будови.

Фонди однак наші, як П. Т. читатель видить, є так малі, що навіть на так маленьку церкву, як наша — бо тільки на 300—400 душ обчислена, ніяк не вистарчать — хотіли би тільки на покрити її дахом.

Бідні ємо; а як бідні, то відкликаємо ся до нашої «відозви» з 1901 р., розісланої всім П. Т. парохіальним урядам, цілої нашої провінції церковної. Ту не місце розписувати ся з еремією нашого невідрадного положення. Живемо посеред латинників, а тій лат. парохії о стілько легше, що на кошти конкурентні П. Т. колятор і три до лат. парохії належачі двори покривають 1/6 датків конкурентних — з нами річ має ся противно.

Ввиду сего звертаємо ся з уклінною просьбою до ласкавої щедрости всіх П. Т. Добродіїв, котрим лежить на серці діло церкви, діло ру-

ского народу і о найскромнійші жертви на ту ціль — за що їм вже наперед складаємо сердечне «Спаси Біг».

Жертви просимо присилати до уряду парох. Мишлятичі, п. Мостиска.

В імени Комітету: *о. Йосиф Шандровский*, парох, *Ілько Пйотровский*, Іван Мінко.

Надіслане.

Спеціаліст недуг горла і грудий

Др. ЄВГЕН ОЗАРКЕВИЧ

довголітний лікар клінічний і заведеня лічничого в Щавниці, ординує постійно у Львові, ул. Корняків ч. 1, II пов. (Народний Дім). 11(74-?)

Всілякі КУПОНИ

вильосовані

цінні папері

виплачує без потручення провізії або коштів

Контора виміни

ц. к. упр. гал. акц.

БАНКУ Гіпотечного.

„Тревоги автора і видавника“

(гумористична подія з натури)

О. Я. Кониського

можна набувати в Адміністрації «Руслана» та в обох руських книгарнях у Львові.

Ціна примірника на веліновім папері вносить всего 30 сот. (з поштовою пересилкою 35 сот.).

Товариство взаїмного кредиту

„Дністер“

стоваришенє зар. з обмеженою порукою у Львові

уділяя своїм членам на 5 1/2% і 1% додатку на кошти адміністрації, за предложенем документів виказуючих достаточну гіпотеку.

ПОЗИЧКИ позичок розкладає догідно на рати до 10 літ. Сума позичок інтабульованих і за порукою: 1.239.243 корон.

СПЛАТУ може бути тільки обезпечений тривало в «Дністрі» від огню.

Членом членський вносить 50 К, вписове 2 К. Число членів: 2.391 в 2.501 уділами на 125.050 К.

Уділ щадничі приймає «Дністер» і опроцентує до 4% від ста. Сума вкладок на 1.256 книжочках 1.103.333 корон.

Вкладки розділяє ся частію на дивиденду для членів, частію на публичні добродійні цілі: на церкви, бурси, захоронки, школи і т. д. На ті цілі роздано дотепер з Товариства кредитового 10.840 корон.

Чистий зиск в справах позичок уділяє Дирекція і агенти.

ІНФОРМАЦІЙ 31/12 1902. ДИРЕКЦІЯ.

Розклад поїздів залізничих до купелевих місцевостей.

Львів - Риманів-Івонич, Мушина, Криниця-Закопане via Перемишль, Ряшів; Мушина, Криниця, Жегестів-Закопане via Тарнів; Моршин-Трускавець-Риманів-Івонич via Стрий; Карльсбад через Прагу.

1055	410	835	615	1245	825	250	відїзд Львів	приїзд	231	130	840	550	855	610	950
636	1112	400	126	636	400	1140	від. Тернопіль	приїзд	—	453	118	118	238	1001	358
748	—	515	148	—	515	1211	„ Броди	„	—	356	1151	1151	—	845	240
107	625	1105	853	218	957	432	приїзд Перемишль	відїзд	1255	1140	705	319	610	345	715
533	1115	328	—	—	—	—	пр. Риманів	від.	—	718	132	—	—	937	132
544	1126	338	—	—	—	—	„ Івонич	„	—	707	120	—	—	925	120
1211	614	906	—	—	—	—	„ Жегестів	„	—	—	1117	—	—	—	1117
1232	637	925	—	—	—	—	„ Мушина Криниця	„	—	—	1100	—	—	—	1100
*335/405	—	—	—	—	—	—	„ Закопане	„	—	—	—	—	—	—	—
127	645	1130	917	225	1003	438	відїзд Перемишль	приїзд	1245	1131	656	251	545	325	640
223	745	1232	1020	302	1039	517	„ Ярослав	„	1208	1150	618	155	441	238	543
335	827	145	1135	350	1133	611	приїзд Ряшів	відїзд	1120	955	527	1245	335	127	417
707	120	—	—	707	—	—	пр. Івонич	від.	724	544	1126	—	—	711	—
718	132	—	—	718	—	—	„ Риманів	„	711	533	1115	—	—	724	—
1211	614	—	—	1211	—	—	„ Жегестів	„	—	—	—	—	—	—	—
1232	637	—	—	1232	—	—	„ Мушина Криниця	„	—	—	—	—	—	—	—
*335/405	—	—	—	—	—	—	„ Закопане	„	—	—	—	—	—	—	—
415	907	155	1150	400	1139	620	відїзд Ряшів	приїзд	1115	950	522	1225	315	117	405
620	1110	410	202	524	103	800	приїзд Тарнів	відїзд	952	815	403	1025	110	113	140
1211	614	906	753	1211	614	—	пр. Жегестів	від.	405	—	1117	542	812	—	—
1232	637	925	814	1232	637	—	„ Мушина Криниця	„	350	—	1100	525	755	—	—
*335/405	—	—	—	—	—	—	„ Закопане	„	—	—	—	—	—	—	—
415	907	155	1150	400	1139	620	відїзд Ряшів	приїзд	1115	950	522	1225	315	117	405
620	1110	410	202	524	103	800	приїзд Тарнів	відїзд	952	815	403	1025	110	113	140
1211	614	906	753	1211	614	—	пр. Жегестів	від.	405	—	1117	542	812	—	—
1232	637	925	814	1232	637	—	„ Мушина Криниця	„	350	—	1100	525	755	—	—
*335/405	—	—	—	—	—	—	„ Закопане	„	—	—	—	—	—	—	—
635	1120	420	217	526	105	808	відїзд Тарнів	приїзд	950	811	400	1018	1258	1105	115
845	730	625	440	650	224	938	приїзд Краків	відїзд	838	643	249	810	1055	900	1100
*902/1025	—	—	—	—	—	1140	в. Краків Пляшів-Сува п.	—	—	—	236	—	—	—	—
114/205	—	—	—	—	—	332	п. Хабівка [via Подгуже]	—	—	—	1115	—	—	—	—
*335/405	—	—	—	—	—	705	„ Закопане	—	—	—	920	—	—	—	—
—	200	640	—	718	231	1000	відїзд Краків дв. з півн.	приїзд	818	619	243	738	1009	818	—
—	545	950	—	930	545	950	пр. Прага	від.	725	620	1105	620	725	725	—
—	931	208	—	437	931	8208	„ Карльсбад	„	1150	8225	714	8225	1150	1150	—
—	—	—	645	905	305	640	відїзд Львів	приїзд	745	110	435	1040	957	—	—
—	—	—	850	1105	505	849	пр. Стрий	від.	539	1110	240	850	803	—	—
—	—	—	1000	1201	557	1035	„ Дрогобич (Трускав.)	„	440	1006	136	734	630	—	—
—	—	—	—	711	—	533	„ Риманів	„	937	—	718	132	—	—	—
—	—	—	—	724	—	544	„ Івонич	„	925	—	707	120	—	—	—
—	—	—	—	1151	—	1032	„ Моршин	„	445	1020	—	814	—	—	—

Увага: Поспішні поїзди означені товстим друком. — Час середно-європейський.